

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 41

ZATERDAG 11 OCTOBER 1930

*HET OUDE KERKJE VAN SANKT NIKLAUS IN HET BERNER OBERLAND
OP DEN ACHTERGROND DE KLEIN MATTERHORN*

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET OUDE KERKJE VAN SANKT NIKLAUS IN HET BERNER-OBERLAND (ILL.)	BLZ. 481
HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (16)	BLZ. 482
BRUGGEN OVER DE THAMES (GEÏLL.) DOOR T. E. BLZ. 484—485	
OMA'S TRACTATIE, DOOR HANS DE LA RIVE BOX BLZ. 484	
DE ZWITSER (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN BLZ. 486—487	
OP DE PIAZZA, DOOR HELENE MULLER MASSIS BLZ. 487	
DE NIEUWE MUZIEKINSTRUMENTEN-ZAAL IN HET RIJKSMUSEUM (GEÏLL.), DOOR MAARTEN DIJK. BLZ. 488—490	
PADDENSTOELEN (GEÏLL.), DOOR Dr. J. S. MEU- LENHOFF	BLZ. 490—491
EEN SLIMME JAGER, DOOR H. E. KUYLMAN (3) . .	BLZ. 491
ADAM IN 1929, DOOR BURT McCONNELL (1) . .	BLZ. 492
DE MARIAKERK TE UTRECHT (ILL.)	BLZ. 492

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adres-
seeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam,
stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holke-
ma's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de
toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke
naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar
aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een
adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Het zegel van Confucius

16) DOOR MAX SURIENT

ER is een poging tot verraad gepleegd door een van mijn eigen menschen. Aan iederen ingang stond een wachter, gereed om op mijn eersten roep de deur te openen; maar deze ongelukkige nieuweling heeft met zijn leven geboet voor zijn poging om trouw te zijn. Hij stond op het punt de grendels los te schuiven, toen Cen Yung hem dit wilde beletten en toen hij het toch wou doen, hem met dit zwaard doodde. Cen Yung stond met zijn rug tegen de deur en bedreigde dien anderen bonze met zijn zwaard, toen Dick den rand van den muur bereikte. De bonze was ongewapend en machteloos tegen dit verzet, maar Dick sprong van boven neer en kwam met zoo een vaart op Cen Yung neer, dat ik geloof, dat hij zijn nek heeft gebroken, terwijl Dick zelf terugkaatste en in dat struikgewas terecht kwam”.

Gesteund door Sternberg, schoon nog bevend op zijn beenen, was Dick al in zoover opgeknaapt, dat hij het verhaal van den Chinees kon bevestigen en verklaren, dat hij geen letsel had bekomen. Aan de andere zijde van den muur hoorde men nog steeds opgewonden stemmen en klonken talrijke voetstappen; maar het bonken op de deur had opgehouden en de schrille stemmen verstomden toen het den officieren gelukte zich hoorbaar te maken boven het rumoer.

„Die deur houdt het geen vijf minuten tegen een stormram uit”, riep Macpherson met schorre stem, terwijl hij over het lichaam van den half-bloed heenstapte. Hij sprak nog in het Cantonsche dialekt, maar de wreedheid op zijn gezicht was al eenigszins getemperd door de oude, bekende uitdrukking van versuffing. „Wij moesten maar meteen doen waarvoor wij gekomen zijn”. Hij keek den een na den ander aan

en een hand zwart van kruit streek over zijn voorhoofd. „Wat beteekent dat, Winton? Waar zijn we, voor den duivel, voor hier gekomen? Wat beduidt dit alles?” vroeg hij haperend in 't Engelsch; doch voor de Amerikaan kon antwoorden, was Wong Tom op den half-bloed toegesloopen en hem bij de schouders grijpend, siste hij hem enkele woorden in het oor, die dezen op wonderbaarlijke wijze tot nieuwe activiteit wekten. Met één ruk sprong hij omhoog en stond, zoo hoog opgericht als het lange dragen van de K a n g hem veroorloofde, recht voor Macpherson.

Een eigenaardig, zoemend geluid kwam uit de verdroogde lippen, terwijl hij opkeek naar het verblufte gezicht boven hem, zijn kraalooogen onafgewend gericht op de pupillen der oogen, die zich zoo plotseling naar de zijne wendden. En toen, als door tooverij, verdween de verwarde uitdrukking van Macpherson's gezicht en maakte plaats voor de wreedheid en de andere slechte hartstochten, die de vreemde vermogens van den half-bloed in hem wisten op te wekken.

„Natuurlijk, naar het Heiligdom vóór die duivels ons kunnen bereiken!” riep hij in het Chineesch uit; en blijkbaar volkomen overtuigd dat hij blindelings gehoorzaamd zou worden, ijde hij weg, terwijl de half-bloed hem als een reusachtige kikker achterna sprong. Wong Tom wou hem eveneens volgen, maar Winton greep hem bij den kraag van zijn jas en trók hem ruw terug.

„Daar komt niets van!” zei hij streng. „Eerst wij, Wong Tom. Het Heiligdom komt later; eerst moet je ons naar Lady Lochineal brengen”.

„Zeker, ik rekende er op, dat Dick u den weg zou wijzen en dat gij ons later zoudt ontmoeten bij het schrijn van het Zegel” wierp de Chinees tegen. „Deze bonze, Wong An-ton kent al onze geheimen en is betrouwbaar. Ook hij zal met u gaan”.

Zijn vingers hadden zenuwachtig gespeeld met de gouden knopen van zijn jak en plotseling — met een verwonderlijke behendigheid voor iemand van zijn leeftijd en gestalte — wong hij zich los en liep Macpherson achterna, den verbaasden Winton achterlatend met het jasje in zijn hand.

„Wat 'n glatte aal!” riep Winton uit, terwijl hij de blouse liet vallen en naar zijn pistool greep; maar Dick pakte hem bij den arm en hield hem tegen.

„Gij zult hem nooit kunnen inhalen en minuten zijn kostbaar”, zei hij ernstig. „Deze plaats is een warnet van paden en binnenplaatsen. Wong An-ton is een veilige gids en iedere minuut moet een eeuwigheid toeschijnen aan de arme vrouw, die op ons wacht”.

„De knaap heeft gelijk, Oom Charley en wij moesten al op weg zijn”, stemde Sternberg in, toen een bijzonder woest gegil van de andere zijde opklonk; en Winton, die niets anders verlangde, wendde zich tot den bonze en beval hem hun den weg te wijzen naar het huis der gevangene.

Zelfs onder leiding van Wong An-ton ging het in de duisternis tergend langzaam door den doolhof van lanen. De groote muur die de kerkelijke stad van de wereldlijke scheidde, had een omtrek van vijf mijlen en daarbinnen lag een verzameling van tempels, pagoda's, kapellen en van gebouwen, die tot huisvesting voor de bonzen dienden.

Ten slotte bracht de priester hen, na een tocht die voor hun ongeduld eindeloos leek, naar een laag, groot huis in een uit-
hoek van de Veste. Als alle Chineesche gebouwen had het geen ramen in de buitenmuren, terwijl de toegang bestond uit een groote gewelfde poort, die uitkwam op een vierkante binnenplaats, die de kamers van licht en lucht voorzag.

Hier heerschte de diepste stilte. Het was Wong An-ton, die het signaal gaf dat het hek deed openspringen met een snelheid, die bewees, dat er op hen gewacht werd; maar het was Dick, die vooruit snelde om een tengere vrouwengestalte in de armen te sluiten.

Half lachend, half schreiend ging zij hen voor naar een der binnenkamers en toen zij zich omdraaide om Winton te begroeten, kon deze nauwelijks zijn oogen gelooven. Bedenkend hoe de vreeselijke ervaringen in Lang Tun en de daarop gevolgde jaren van angst en spanning hem verouderd hadden, verwachtte hij een ruïne te zien van het meisje, dat vijftien jaar geleden gevangen was genomen, van haar kind beroofd en gescheiden van alles wat haar dierbaar was op de wereld.

Doch slechts het spierwitte haar wees er op, dat zij ooit zorg en angst had gekend, want het gelaat dat het omlijstte was zoo jeugdig als dat wat al dien tijd in zijn herinnering had geleefd; en zij was mooier in haar rijpheid dan toen hij

aan boord van de *China* verliefd op haar was geworden. Haar gelaatstint was blozend, haar oogen schitterden; maar die glimlach verdween, die blos verbleekte toen zij door de deuropening keek en zag, dat alleen de bonze, Winton en Sternberg Dick volgden.

Dick's kleeren waren vuil en gescheurd en zijn gezicht zat vol krabben door zijn val in het struikgewas; de kleeding der Amerikanen, vlekkeloos wit toen zij de woonschuit verlieten, zat dik onder de modder van Shen Fun en vol van onheilspellende roode vlekken. Hun gelaat was vuil van zweet en stof, hun handen zwart van kruiddamp en de afwezigheid van den man dien zij verwachtte wekte de gedachte bij haar op, dat hij gevallen was in den hevigen strijd, waarin zij klaarblijkelijk gewikkeld waren geweest. Een oogenblik stond zij sprakeloos, met doodsbleek gezicht en trillende lippen en keek langzaam van den een naar den ander.

„Dick, waar is je vader? Winton, waar is mijn man?” vroeg zij hijgend, toen geen van allen sprak; en terwijl Dick haastig een uitlegging gaf, sloeg Winton zijn oogen neer, omdat hij begreep, dat ieder woord, dat deze sprak een wonde betekende, toegebracht aan haar trots en vertrouwen.

„Hij — hij heeft het jelui overgelaten mij te halen — na al die jaren?” sprak zij aarzelend toen Dick zijn verklaring besloot met de zijns inziens troostrijke mededeeling, dat zijn vader ongedeerd was ontkomen. „Hij is gezond — ongedeerd — en bijna binnen mijn bereik — na die wreede scheiding — en hij stuurt anderen, terwijl hij zelf had kunnen komen? Winton, ik kan 't niet gelooven! Jelui verbergt iets voor mij — uit misplaatste goedheid verbergt mijn zoon iets voor mij — of ik heb mijzelf vijftien jaar lang met een ijdele hoop bedrogen. Zeg mij de waarheid, Winton; je weet dat ik geen lafaard ben. Is hij gevangen genomen? Of is hij zoo ernstig gewond, dat jelui hem hebt achtergelaten om mij te halen?”

„Macpherson wou komen, maar dit is een moeilijke onderneming en wij moeten ons hoeden voor overhaasting”, zei Winton ernstig. „Hij is zijn eigen meester niet; wij moesten aan aller veiligheid denken en ieder onzer had een taak te vervullen. Hij is met Wong Tom en Jenkinson op weg naar —” Zij wendde zich ongeduldig van hem af en richtte zich tot Sternberg.

„Wilt gij mij de waarheid zeggen?” vroeg ze hartstochtelijk. „Dick heeft mij van u verteld — u bent zeker de Amerikaanse consul te Chee Nung?”

„Juist; mijn naam is Sternberg”, antwoordde deze. „Oom Charley heeft u de eerlijke waarheid verteld, Lady Lochineal. Ik kan getuigen, dat uw man vandaag een der drukst bezige menschen in China was en zijn werk is nog lang niet afgelopen — op geen stukken na. Wij zouden het nooit zoo ver gebracht hebben zonder hem als aanvoerder en ik denk, dat wij hier niet levend vandaan komen, tenzij de leiding in zijn hander blijft”.

De vrouw glimlachte weer. „Ik vrees, dat ik zelfzuchtig en onnadenkend ben”, sprak zij. „Ik heb u, mijne Heeren, nog niet eens bedankt voor uw komst in Shen Fun om mij te bevrijden en in mijn egoïsme heb ik u laten verhongeren, terwijl ik u plaagde met mijn dwaze vragen. Ik ben bereid met u mee te gaan, maar als mijn man zoo lang kan wachten, terwijl hij anderen hierheen stuurt, kan hij ook nog wachten tot gij het avondmaal hebt genuttigd, dat u al uren staat te wachten”.

Zij waren inderdaad uitgehongerd, maar bevreesd dat Wong Tom voor de verleiding zou bezwijken en Macpherson's waanzin voor zijn eigen doeleinden zou aanwenden, verzette Winton zich haastig tegen ieder oponthoud. Maar Dick, wiens jongens-eetlust sterker was dan vrees en angst, liep stilletjes een andere kamer binnen en kwam terug met allerlei eetwaren, die hij van de gedekte tafel had gekaapt.

„Als wij eten onder het loopen, zullen wij geen tijd verliezen en ik kon het niet langer uithouden er zonder”, zei hij lachend terwijl hij zijn bezit toonde; en zoo snel doet honger den primitieven mensch in ieder ontwaken, dat de beide Amerikanen een vetten kapoen aan stukken scheurden en verslonden toen Lady Lochineal de kamer uitging om een paar dingen te halen, die ze noodig had. En de beenderen waren kaal afgekloven, toen ze terugkwam met een kleine tasch van antiek brokaat, die aan een dik koord aan haar arm hing.

„Ik ben gereed, heeren”, zei ze rustig; en begeleid door Won An-ton, haar zoon en de beide Amerikanen, die zooveel getrotseerd hadden om haar te helpen, verliet zij in het duister voor goed het huis, dat gedurende vijftien jaar haar gevangenis was geweest. Overal heerschte rust en zij bereikten zonder tegenstand te ondervinden het Heiligdom, die groote pagode, waarvan de hooge, zwaar vergulde koepel op mijlen afstand zichtbaar was over de vlakten rond Shen Fun. Daaronder stond het schrijn, dat eeuwenlang het heiligste en eerbiedwaardigste relik van China had bevat — het symbool van die groote, geheime macht, die de priesters uitoefenen over het Hemelsche Rijk.

Sinds den diefstal bracht een dozijn bonzen, op wier trouw Wong Tom kon rekenen, den nacht in het Heiligdom door, waarvan twee de wacht hielden bij het schrijn en de anderen in een voorvertrek sliepen. Doch Wong Tom, die het nut van nieuwe uitvindingen niet versmaadde, had buiten weten der bonzen wier vijandschap hij vermoedde, een heel arsenaal van moderne wapens naar binnen gesmokkeld en in het holst van den nacht waren zijn volgelingen geoefend in het gebruik daarvan.

Lady Lochineal en haar geleiders kwamen dus in een zonderling mengelmoes van Oost en West, van eerbied en heiligschennis, toen zij daar binnentraden, nadat Wong An-ton hen was voorgegaan door een doolhof van lanen en nadat zij de breede marmeren treden hadden bestegen, afgesleten door de millioenen pelgrims, die ze eeuwen lang hadden beklommen om zich ter aarde te werpen voor het schrijn der heilige reliquie. Het binnenste heiligdom was een reusachtige zaal; maar zoo goed geproportioneerd, dat de grootte het minst opviel. Hoe geweldig de schatten der Verboden Stad ook zijn, hun artistieke en werkelijke waarde was niets vergeleken bij wat deze zaal bevatte, waar eeuwenlang het mooiste verzameld was dat de vromen uit dit groote Rijk hadden bijeengebracht.

Iedere duimbreed van de muren was bedekt met versierselen, zooals slechts vervaardigd kunnen worden door kunstenaars, die de echt Oostersche onverschilligheid voor tijd hebben.

Doch hoe rijk en overladen ook, alles verdween in het niet bij het juweel waarvoor dit het zetsel was — het schrijn voor het Zegel van Confucius, dat aan den achterwand stond. Wat omvang betreft, was het even groot als vele der gebouwen, die de kleinere reliquienkastjes op het terrein bevatten en zelfs in het flauwe licht der flakkerende kaarsen, die het omringden, was het al glans en schittering. Van welk materiaal het was vervaardigd, kon niemand gissen, want het was volledig overdekt met edelgesteenten — diamanten, wier facetten het licht der kaarsen weerkaatsten, duivenbloed-robijnen, die het vuur opvingen en bewaarden in hun hart, rozetten van smaragden, die glinsterden als zonlicht op een zomersche zee en witte golven van groote paarlen.

Voor dit schrijn stond bij hun binnenkomen Macpherson met den half-bloed achter hem gehurkt en Wong Tom, vol spanning ieder zijner bewegingen bespiedend. Aan beide zijden stond een half dozijn bonzen, hun priesterkleeding in vreemd contrast met de patronengordels over hun schouders, evenals de moderne geweren in hun handen met de barbaarsche pracht, die hen omringde. Allen keken zoo opletend naar Macpherson, dat zij de komst der nieuwe bezoekers niet bemerkten; en, verbluft door de onverwachte pracht, bleven deze stil en onbewegelijk staan.

Vloekend stond Macpherson te rukken en te trekken aan de kleine deurtjes, waarachter het reliquie gerust had — deuren, die in al die eeuwen slechts éénmaal geopend waren zonder de voorgeschreven omslachtige ceremoniën. Vroeger had er slechts een eenvoudige klink op gezeten, maar op Wong Tom's raad was er na den diefstal een slot op gemaakt, dat het onmogelijk maakte ze te openen zonder de deuren te vernielen; hij had dit gedaan, uit vrees, dat nieuwsgierigheid tot ontdekking zou leiden. In zijn poging om te herhalen wat hij vijftien jaar geleden had gedaan, ontmoette Macpherson dus een onverwachten tegenstand; en Wong Tom dorst hem niet helpen, uit vrees voor de wildheid waartoe hij in dien toestand in staat was. Zoo stonden dus allen stil toen de kreet eener vrouw door het Heiligdom klonk — een kreet, die allen verschrikt deed opkijken en die maakte, dat Macpherson zich omkeerde, zoodat hij met zijn rug voor het altaar kwam te staan.

Zij wou met uitgestrekte armen op hem toe snellen, maar een blik op dat dreigende, boosaardige gelaat, verwrongen van woede en booze driften deed haar terugdeinzen en de handen voor de oogen slaan, terwijl een zwak gekerm aan haar verbleekte lippen ontsnapte.

(Wordt vervolgd)

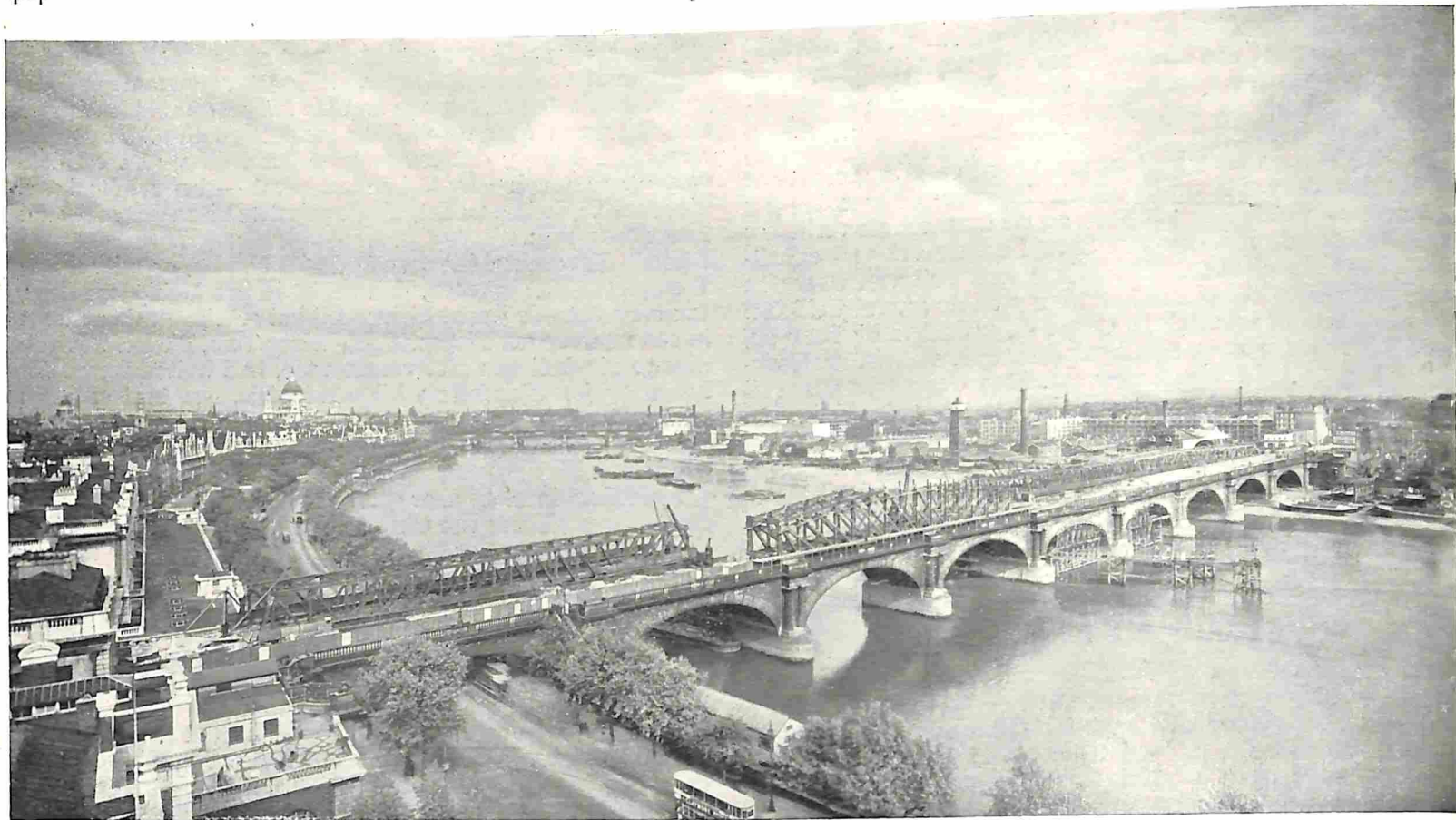

Foto Mondiale

DE THEEMS MET WATERLOO BRIDGE. LINKS OP DEN ACHTERGROND DE ST. PAUL

BRUGGEN OVER DE THEEMS

ERGENS in onze schoolboekjes stond, dat de Theems een machtige en grootsche rivier is. Dit bepaald tegen te spreken is niet mogelijk. Op bepaalde plaatsen is de Theems smal te noemen en wie haar, als vreemdeling, daar het eerst leert kennen, voelt iets van teleurstelling. ⌘ Toch heeft de Theems iets, wat haar van andere groote rivieren onderscheidt en we doen beter hierin het machtige en grootsche te zoeken dan in haar afmetingen. De Theems biedt namelijk een eindeloze variatie van uitzichten. Alles wat Londen en haar omliggende districten bezit aan prachtige gebouwen, aan eeuwenoude ruïnes en natuurschoon, is vanaf de Theems te zien. Bovendien is de Theems niet alleen goed bevaarbaar voor stoom- en motorbooten, maar zij is ook een ideale revier voor zeil- en roeisport, voor cano- en punteren. Gelegenheid tot baden en zwemmen is er eveneens. Zomers, al even buiten de city, levert de Theems dan ook verscheidene brokjes fleurig leven. Baders en baadsters in helder gekleurde pakken, „picnic” ende groepjes in badcostuum onder kleurige parasols doen denken aan de een of andere mondaine badplaats. Is het wonder, dat de Londenaars hun Theems „the river of pleasure par excellence” noemen? ⌘ Maar dit fleurige leven vindt men alleen buiten de city. Langs Embankment en de ontelbare „docks” is iets heel anders te zien. Waar de Theems stroomt langs Albert Embankment en Victoria Embankment heeft men door de vele bruggen, die de rivier in dit gedeelte rijk is, een prachtig uitzicht over de meest voorname Londense bouwwerken. Dit prachtige uitzicht begint bij de Lambeth Suspension Bridge, die Albert Embankment met Millbank verbindt. De brug dateert van 1862 en wordt thans verbouwd. Vanaf de oevers is van deze Bridge nu niets te zien. Aan het einde van de Lambeth Bridge, bevindt zich het nog gloednieuwe gebouw van The Imperial Chemical Industries. Zeer bijzonder en waard even vermeld te worden zijn aan dit gebouw de deuren, die van blank metaal zijn en versierd met reliëfs van afbeeldingen, die op de chemische industrie en op den handel voorheen en thans betrekking hebben. ⌘ Aan dezelfde zijde van de rivier, aan het einde van de Victoria Tower Gardens, bevinden zich de Houses of Parliament, het in rijke Gothischen stijl opgetrokken gebouw, waarvan in 1840 de eerste steen werd gelegd. De Clock-tower, die grenst aan de Westminster Bridge, bevat het beroemde uurwerk de Big Ben, waarvan de prachtige sonore klank over een groot deel van Londen te hooren is. Ook de majestueuze torens van de

Westminster Abbey zijn vanaf de Lambeth Bridge te zien, evenals vanaf de Westminster Bridge. ⌘ Victoria Embankment volgend, komt na de Westminster Bridge de Hungerford Suspension Bridge, waarbij zich de onzichtbare Charing Cross Bridge bevindt voor de Underground Railway. Bij de Hungerford Bridge maakt de Thames een bijna rechthoekige wending, zoodat men, staande in het midden van de brug recht voor zich uit de fraaie St. Paul's Cathedral kan zien. ⌘ Een beter uitzicht hierop geeft echter de Waterloo Bridge, een der mooiste bruggen van Europa. Sinds 1924 is men bezig de brug te restaureeren. Vanaf ditzelfde punt kan men ook duidelijk zien de St. Clemens Danes Church, de Royal Courts of Justice en de Temple Church.

T. E.

OMA'S TRACTATIE

(OORSPRONKELIJKE SCHETS)

OMA bewoonde sinds den dood van haar man heel eenvoudigjes een eerste etage in een stille straat in de hoofdstad en hoewel zij het niet liet merken was het een heele slag voor haar toen haar enige zoon met vrouw en kinderen naar het Gooi verhuisde. Toch wel al die zeven jaren dat Emmy met Bob getrouwd was had zij het tweetal elke week minstens éénmaal opgezocht en waren de kinderen op geregelde tijden bij haar op visite geweest. Dat was een wederzijdsche heerlijke gewoonte voor de oude mevrouw geworden, want zij had geen broers of zusters en maar één Emmy. Meer dan vijftig jaar had zij in de groote stad gewoond en in plaats dat zij vertrouwd was geraakt met het gewoel om haar heen was zij door de drukte van de straten en pleinen die haar zoo lief waren, vervreemd. ⌘ Bob had aardige zaken gemaakt de laatste jaren en omdat kleine Emmy, Theo en Robbert veel zon en frissche lucht nodig hadden, echte stadskinderen als zij waren, was het verhuisplan bij vader en moeder opgekomen. Met veel tact vertelde mevrouw Branders haar schoonmoeder, welk plan zij hadden gemaakt en zes weken later reeds was het vijftal over. ⌘ De eerste maanden was oma nog wel eens onverwachts in het leuke villatje gekomen, maar zij moest zuinig zijn en het was wel een uur sporen en zij voelde zich niet heel sterk meer. Een gingen er maanden voorbij en in haar eentje leefde oma met haar kinderen en kleinkinderen mee. Totdat Bob met een voorstel kwam en oma vroeg of zij eens in de zes weken over

wilde komen. En oma, die heel diep in haar hart gevoeld had, dat de band tusschen de kinderen en haar langzamerhand lossen werd, stemde dankbaar toe. ☼ Den eersten keer, dat zij kwam, het was een stralende dag in Juni, liep zij met een geheimzinnigen glimlach om haar dunnen mond door het vriendelijke tuintje, dat haar een paradijsje toeleek. Want ach, oma was in haar jeugd heelemaal niet verwend geweest en veel gereisd had zij niet. Bob en Emmy voelden instinctief, dat moeder een geheimje had en dat bleek juist, want tot hun groote verbazing en tot verrukking der drie kinderen, kwam klokke half twee een mooie vigelante voorrijden met een prachtig

bruin paard en een statige koetsier. „Hebt u dat besteld?” lachte Bob glunder. „Met oma jijden!” gilte Robbert, die nog geen „r” kon zeggen. ☼ „Dat is nu mijn verrassing!” vertelde oma trotsch, „ik dacht, jullie zijn zoo lief voor mij, nu wil ik ook iets doen. Instappen, kinderen!” „Maar dat is heusch te erg! Veel te groote verrassing!” zei Emmy en zij kneep oma luchtig in de arm; „U maakt ons verlegen, moedertje!” Oma lachte eens een liet zich met zichtbaar genot door de sterke armen van haar zoon in het rijtuig helpen. Want oma had in haar leven al zoo vaak de steile trappen der bovenhuizen moeten opklauteren, dat zij nu niet meer zoo kwiek was . . . ☼ Vele zomers lang was die rijtoer, die langzamerhand langs een vaste route ging, oma's tractatie. Toen kwam de oorlog en de misère. Oma werd ziek en moest verpleegd worden. Vijf lange moeilijke jaren gingen voorbij, oma was ouder geworden, veel ouder. Maar ook de kinderen waren gegroeid en de kleinkinderen. Kleine Robbert, die vroeger de „r” zoo slecht kon uitspreken was nu al vijftien en de zusjes zeventien en achttien jaar. Zij woonden nog steeds in het aardige villatje en oma leefde haar eigen leventje in haar twee kamertjes in het hooge huis in de stille straat. Oma voelde zich weer eenzaam en vervreemde steeds meer van de stad. Ze durfde niet te wandelen, door de ratelende auto's en het drukke verkeer. Het leven, de vitaliteit bluschte langzaam, heel langzaam in oma uit. ☼ Totdat er eindelijk een dringende bede van de kinderen kwam. Oma moest en zou weer eens een Zondag over komen. Met een blos en een hevig kloppend hart las en herlas het oudje den brief van Emmy en het zalige gevoel kwam in haar, dat zij haar wilden

zien, haar in hun eigen gezellige kringetje wilden hebben. ☼ Er werd een Zondag afgesproken en vader en moeder haalden oma van het station. Gelukkig woonden zij dicht bij den trein. „Waar zijn de kinderen?” was oma's eerste vraag toen zij de haar zoo bekende huiskamer in kwam. Vader keek moeder vragend aan. Ja, de meisjes waren tennissen en Robbert was bij een vriendje. Maar over een half uurtje zouden zij thuis zijn. ☼ Het werd een heel gezellige koffietafel voor oma. Wat waren Emmy en Thea al groot en wat had Robbert een mooi krullend haar. En wat was de tuin veranderd sinds haar laatste bezoek. Want oma had wel een heel goed geheugen. ☼ Tegen half twee wenkte moeder haar man even in de keuken. Op beide gezichten lag een vraag. Zou oma toch niet . . . ? ☼ Terug in de kamer zagen zij de

Foto Mondiale

DE HUNGERFORD BRIDGE OVER DE THEEMS

oude vrouw met een verlegen gezicht bij het telefoontoestel staan. „Gaat u telefoneeren?” vroeg Robbert verbaasd. Toen keek oma met haar ouden lieven glimlach het kringetje eens rond. Naar de gelukkige gezichten van het vijftal. Vooral de meisjes waren dol nieuwsgierig. „Ik ga . . .” begon oma geheimzinnig. „Taartjes bestellen!” fluisterde Thea haar zuster in en Robbert dacht aan de bioscoop. Maar vader en moeder vonden elkaars blik, die bevreesd was. „Ik ga, net als vroeger, jullie een plezier doen!” vertelde oma met de hoorn van de telefoon, wat onwennig, in de gerimpelde hand, „ik zal een vigelante bestellen, dan gaan we vanmiddag eens een fijn ritje maken!” ☼ „Een vigelante . . . ?” vroeg Robbert verbaasd. ☼ „Een rijtoer?” schaterde Thea; „Haha, een vigilante!” lachte Emmy luid. Toen legde oma den hoorn voorzichtig op den haak en wendde zich verschrikt en beverig naar haar dochter om. „Heb . . . heb ik wat gek gezegd?” klonk haar zachte vraag. ☼ „Als het nou nog een auto was!” gierde Thea, een sigaret opstekend. ☼ „U moet maar niet boos worden, moeder!” zei Bob goeig, maar niet op zijn gemak; „de kinderen zijn groot geworden en veranderd. De tegenwoordige tijd . . . u begrijpt . . .” ☼ Oma glimlachte wat en knikte. Zij begreep het, heel goed zelfs. Maar dien middag in de serre zat zij af en toe droomerig naar buiten te staren, waar snelle auto's en motorfietsen over het asfalt daverden en stofwolken opstegen naar het groen der boomen. ☼ 's Avonds brachten vader en zoon oma, die heel moe was, naar den trein en met zijn afscheidskus fluisterde de jongen het oudje vol vertrouwen in het oor: „Ik heb er spijt van, dat van vanmiddag, oma; maar als ik groot ben en rijk, dan

Foto Mondiale

DE LAMBETH SUSPENSION BRIDGE OVER DE THEEMS BIJ DE HOUSES OF PARLIAMENT. AAN DE OVERZIJDE HET NIEUWE GEBOUW VAN THE IMPERIAL CHEMICAL INDUSTRIES

Foto W. Schweizer

MEISJE UIT HET LÖT-SCHENTAL

koeien op eigen hand de verzorging van den toerist ter hand hebben genomen en dorpen met hun zeer comfortabele karavanserails als autochtonen uit den grond zijn verzezen. ☞ En toch, wat zou Zwitserland voor den vreemdeling zijn zonder diens soortgenooten. Soortgenooten, weliswaar van een geheel andere allure dan de Europeanen en Aziaten, Amerikanen, Australiërs en Afrikanen, die in het vaderland het gezelschap van den vreemdeling samenstellen, maar zeer zeker niet te verwaarloozen, als men het gemeenlijk zeer intense genoegen, dat men in Zwitserland pleegt te hebben, memoreert. ☞ De gids! Neen, ik heb geen

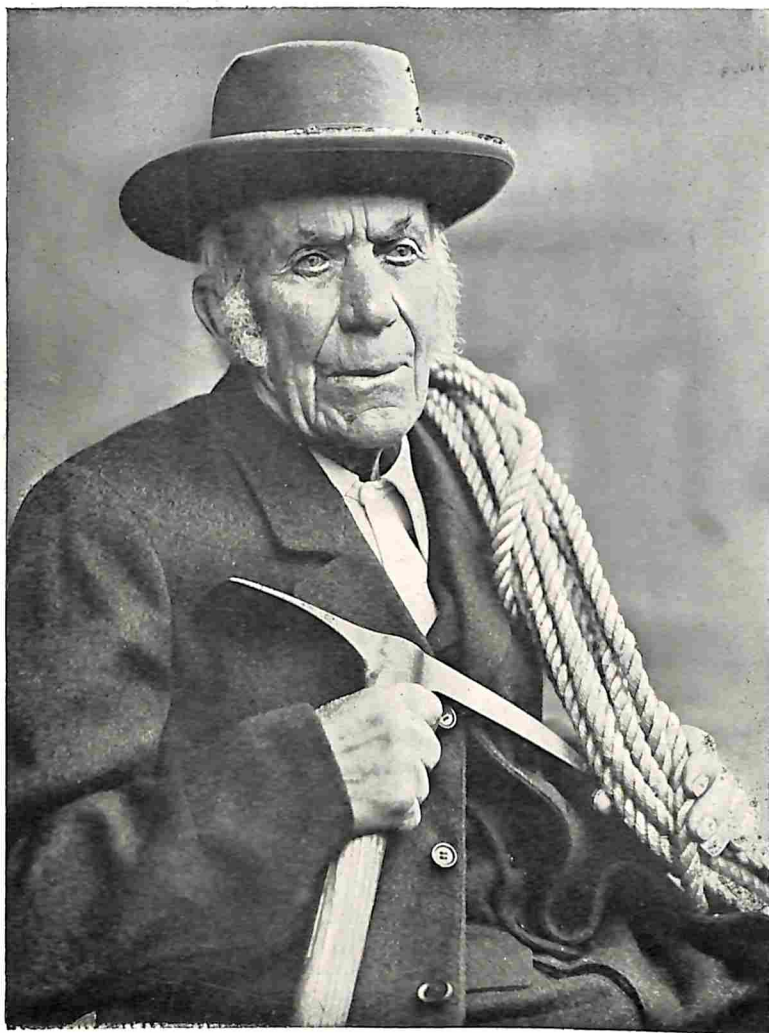

Foto L. Lottenbach

DE OUDSTE GIDS VAN GRINDELWALD

koop ik speciaal voor u een mooie vigelante en dan gaan wij zoo vaak u maar wilt saampjes rijden . . ."

HANS DE LA RIVE BOX

De Zwitser

DE menschen in Zwitserland! Soms is 't of ze er volkomen ontbreken, immers hoe zelden hoort men den reiziger, teruggekeerd van zijn Zwitsersche vacantiereis, spreken van de menschen, die hij ontmoette. Ten minste, als hij niet ging naar één der vreemdelingencentra als Interlaken, San Moritz, Luzern, waar vooral Amerikanen en Engelschen het genus mensch vertegenwoordigen, en het derhalve onmogelijk is dit natuurvoortbrengsel over het hoofd te zien. Maar de reizigers, die zich naar stillere oorden begeven, doen 't steeds voorkomen, alsof de bergen, de sneeuw, de bloemen en de

Foto W. Schweizer

EEN SENNHUTTE BIJ GRINDELWALD

gevaarlijke, sportieve of niet sportieve bergtoeren ondernomen. Een eerste reis naar Zwitserland behoeft deze emoties niet, om onvergetelijke indrukken na te laten. Neen, ik heb slechts, volkomen gespeend van ieder gevaar, me door den tandradwagen van de Jungfraubahn naar Jungfrauoch laten overbrengen, een onderneming, waarbij de snelle verplaatsing uit de dalen beneden naar den top, 3457 M. boven de zee gelegen, voor voldoende sensatie zorgt. ☞ Maar ik ben boven op den top, waar het berghotel staat den smallen weg gegaan naar het plateau, waar het uitzicht wijder is dan uit het hotel waar ook het eindstation van de Jungfraubahn zich bevindt. Van het plateau omvat men in eenen vriendelijke, groene dalen en de wijde, stille, schijnbaar onveranderlijke gletscherwereld. Smal is het sneeuwpad, dat erheen leidt en in weerwil van den daadwerkelijken stem van een mijner reisgenooten, een uitnemend Zwitsersch bergbestijger, was het mij toch huiverig te moede, toen ik hierlangs mijn onzekere schreden naar het nog onbekende einddoel richtte. Maar de verzekering, dat het uitzicht de moeite loonde, deed me alle hoogtevrees met kracht bestijden. En inderdaad, de verzekering werd niet gelogenstraft, wat echter mijn vrees voor den terugtocht niet deed verdwijnen. Ervaren bergbestijgers zullen lachen om de onbegrijpelijkheid van die vrees: de weg naar het plateau is zoo veilig als de breedste boulevard. Helaas heft deze lach niets op van de bezwaren, die het wegje op Jungfrauoch voor de zwakke broeders en zusters oplevert. ☞ De terugweg werd aanvaard, ditmaal met een minder getrainden geleider. En ik voelde me hopeloos ongelukkig, in weerwil van de zekerheid dat niets me kon gebeuren. Totdat opeens een stevige hand mijn arm beetgreep en ik opeens mijn voeten even rustig neerzette als op het meest vlakke Hollandsche strand. Het was een gids van Jungfrauoch, wiens taak hier bestond om aarzelende vreemdelingen zekerheid te geven. Een taak, welke gering is, vergeleken bij dat, wat elders in dit onmetelijke bergland van hem te zijner tijd wordt geeischt. Maar even vanzelfsprekend, even moedgevend is zijn optreden in beide gevallen. Hij is het prototype van den Zwitser, recht op zijn doel afgaand, trouwhartig, zwijzaam. De Zwitser, die zijn duizende gasten niet ontvangt alleen als de menschen, die geld in het laatje brengen, maar die zich verantwoordelijk voelt voor hen, die zijn gastvrijheid inriepen. De Zwitser, die den vreemdeling met raad en daad bijstaat en ze begroet en huisvest als de volmaakte gastheer, die niet vraagt naar 't vanwaar en waarheen, maar tegenover ieder zich zijn rechten en

plichten van gastheer herinnert. ☼ En van deze Zwitsers (er zijn ook anderen, al vormen ze gelukkig de minderheid) is de berggids het levende symbool. Hij bestaat als in de dagen, toen het Zwitsersche land nog haast geheel afgesloten was van de wereld rondom, toen de volksdracht, waarvan hierbij een voorbeeld gaat, nog haast door iedere Zwitsersche vrouw werd gedragen. Het was een dracht, die wel zeer flatteerde, gelijk ze nog bekoorlijk maakt de meisjes van Appenzell, wier vlindervleugelige zwart kanten kap met de vele zilveren sieraden, die tot haar kostuum behooren, haar maakt tot een liefelijke en kostelijke verschijning. Nog wordt dit kostuum gedragen; toch zal ook de Appenzellsche schoone binnen afzienbaren tijd door de nivelleering van het vrouwencostuum wel spoedig worden bereikt. Ook elders treffen we nog nationale costuums, zoo in het Lötschental, in Grindelwald, welke echter steeds sporadischer worden aangetroffen, al dragen nog jonge vrouwen de inheemsche dracht.

RO VAN OVEN

OP DE PIAZZA

SALADE CAPRIENNE

CAPRI telt niet meer dan 4000 inwoners en zijne verkeersstraten zijn hier en daar niet breeder dan ruim een meter, maar, wie meent, dat er op de Piazza niets te zien is, vergist zich deerlijk. Aan de zijde tegenover het klokketorentje, rechthoekig op het gebouwtje van de post en de municipio, is een klein cafétje, waar men op krukjes aan minuscule tafeltjes kan zitten en waar men de tafereelen aan zich kan laten voorbij trekken, die in hunne kleurigheid en gevarieerdheid (en ook wel een beetje om den zin, dien de Franschen tevens aan dat woord hechten) mij den naam van „salade caprienne” deden kiezen. ☼ De funiculaire, die den aankomelingen van de landingsplaats eenige honderden treden of een langen, zonnigen slingerweg bespaart, komt op een terrasje in den hoek van de Piazza uit, zoodat alle aankomende vreemdelingen de revue moeten passeeren, alvorens ze in een van de overwelfde gangen, de verschillende straten der stad, verdwijnen. Zodoende heeft men dus reeds te savouereeren eene optima forma: revue des nations. Want werkelijk: talrijk zijn de nationaliteiten op Capri vertegenwoordigd! (Holland het minst sterk). De hotelbedienden, beladen met bontbeplakte valiesjes, zijn geen opzienbarende verschijningen, wel daarentegen de vrouwelijke facchini, witkielen, die twee groote handkoffers op het hoofd balanceeren. ☼ Huwelijksreizende paartjes zijn in Italië een vaak voorkomend verschijnsel; het spreekt dus vanzelf, dat ze ook op de Piazza van Capri niet ontbreken. — Daar de zon warm en de schaduw zeer koel is (April), ziet men tenues van den meest uiteenloopenden aard: een dame paradeert in bontmantel, een andere in een voile japonnetje zonder mouwen. Maar niet alleen zonder mouwen beweegt men zich over de Piazza, ook zonder kousen. Nu is dat allang geen nieuwtje meer; in ieder geval is 't erg sportief. . . De sportieve Italiaansche, die zich hier aldus vertoont, de bloote voeten in blauwgroene zeildoekschoenen gestoken, is echter zeer onsportief geschminkt. Met achteloos gebaar rookt ze een sigaret. Weer een andere apparitie: een zacht gerinkel kondigt de komst aan van een ouden man, die zich van voren geheel behangen heeft met allerlei muntjes en insignes. De stakker is niet goed bij 't hoofd en aangezien hij (wonder boven wonder) niet bedelt, is het een vraagstuk, op welke manier hij aan den kost moet komen. — Een elegant paar treedt op: zij in een mantel van (net echt) slangenleder, hij in een wit sportcostuum. (Bij ons ziet men zoo'n sweater met hoogen boord uitsluitend op de ijsbaan). 't Paar concurreert sterk met een ander, waarvan de hij in een soort vliegcostuum steekt, om de enkels en polsen dicht gebonden, een baskische muts scheef op het donkere haar. De baskische mutsen zijn zeer in trek! Men kan ze zoo scheef en zwierig opzetten, dat de buitenwereld nog een blik gegund wordt op de pracht van den glad glimmenden of fraai geonduleerden haardos, die in de naar de straat open „salone” aan de noodige kunstbewerkingen wordt onderworpen. Volgens Italiaansch gebruik dragen de mannen de overjas los over de schouders en belemmert deze aldus niet de conversatie (lees: het gesticuleeren). 't Lijkt heusch wel, of in Italië het in andere landen zoo funest zichtbare overschot aan vrouwen niet bestaat! Of zou het er aan liggen, dat het de gewoonte van de mannen is, zich inplaats van in de huiskamer op de Piazza op te houden? 't Oude Romeinsche forum! Staàn en

praten is daar hun tijdverdrijf, men staat in groepen (en spreekt in groepen!) of men staat alleen, al naar 't uitkomt. Op de Piazza van Capri is zeker nooit gebrek aan stof voor gesprekken; navelijk onverholen worden de vreemden eerst van top tot teen opgenomen en dan besproken. En omgekeerd nemen de vreemden de landslui op en bespreken ze. . . Eene

POSTBEZORGING OP DEN FAULHORN

populaire gestalte van de Piazza van Capri is de oude man: lo spadaro, wiens middel van bestaan het is, decoratief te zijn. Hij is dan ook eene interessante figuur, lang en slank, 't roodbruin verbrande gezicht omlijst door lange witte lokken en een langen, witten baard. Hij draagt een roode muts met kwast, een geruit hemd en roode sjerp en rookt uit een rieten pijp. Of liever, hij heeft dien in de hand, rooken doet hij er

APPENZELLER — ZONDAGSKLEED

eigenlijk niet uit, maar de pijp is een attriboot, behoort tot 't decor. Komt de funiculaire aan, dan is hij toevallig in de buurt en leunt onverschillig tegen de met zuilen versierde balustrade. Hij heeft dan de golf van Napels en den Vesuvius als achtergrond. Zijn prooi zijn de met kiektoestellen gewapende reizigers (dus kan men zeggen, ieder derde mensch). Komen ze uit zichzelf niet op hem af, dan maakt hij ze discreet op zijne frappante verschijning opmerkzaam en happen ze dan nog niet dadelijk toe, dan wordt hij heel duidelijk, 't alom bekende recept toepassende van: frappez toujours! Van zijn tarief ben ik niet recht op de hoogte kunnen komen. Ook op briefkaarten in de kleine winkeltjes op en om de piazza is lo spadaro vereeuwigd en dat verthoont hij ook vol trots. In de winkeltjes, of liever daarvoor op straat, een keur van briefkaarten, bonte zonnehoeden, parasolletjes, kleurige doosjes, sjaals, enz., enz., die vooral het engelsch sprekend contin-

gent der vreemdelingen aantrekken. ☞ Uit de stikdonkere huisgangen komen, als tooverkollen uit een sprookje, een paar oude wijven aangeschareld. Ze zijn wandelende tonnen gelijk en bewegen zich moeizaam, alhoewel druk snaterend, over de piazza. Waarom ook zouden zij niet een luchtje scheppen en wat van de wereld zien, al is ook de tijd voorbij, dat ze als ranke hinden, de last op het hoofd balanceerend over de piazza schreden, zooals nu de jonge meisjes met hare waterkruiken. Klassiek is nog de vorm en het materiaal der aarden kruiken, die ze op een, op het hoofd opgerold doekje dragen, klassiek hare houding en gebaar bij het steunen van de kruik. Maar 't is niet alleen water, dat op deze wijze getransporteerd wordt. Tonnetjes worden er vervoerd, manden met aarde, ja, zelfs vaatjes met mest! ☞ Van tijd tot tijd marcheert er een treurige stoet dwars over de piazza, tenminste door ons noordenlingen als zoodanig gevoeld. In een van de nauwe, overwelfde straatjes wordt een huis verbouwd. De grof gehakte steenblokken en de kalk daartoe benodigd, worden door vrouwen in manden op het hoofd daarheen gebracht vanaf eene steengroeve aan den anderen kant van de piazza aan den weg naar

Anacapri gelegen. De zwoegende vrouwen vormen wel een scherp contrast met de vele lanterfanterende praters en vreemdelingen in 't rond! ☞ Talrijk zijn de smerige, vroolijke bambini met hunne donkere kijkers. Op bloote voeten hollen ze luid schreeuwend rond en brengen hun vieze neuzen soms op gevaarlijk dichten afstand van de consumptie op de tafeltjes van het cafétje. Als ze het al te bont maken, zullen ze wel eene aanmaning krijgen van de Carabinieri, die, op hunne manier, zeker niet minder decoratief optreden dan de spadaro. Hunne uniform is nog dezelfde sinds het corps in 1814 opgericht werd; een rok met zilveren granaten op de panden, broek met roode bies, dwars gedragen driekantige steek, een slagzwaard op zij. Ze treden altijd paarsgewijze op en worden veel ter hulpe geroepen als scheidsrechters, bij geschillen over betaling tusschen koetsiers en hunne klanten en dergelijke veel voorkomende beslommingen. Maar op Capri hebben ze het heusch rustig genoeg en kunnen vele uren per dag de piazza met hunne indrukwekkende persoonlijkheid opluisteren. Behalve zij zijn er nog meer ambtelijke grootheden in functie. Daar zijn bijv. de fascistische soldaten in hunne grijs-groene uniform met de vlotte

vilthoedjes en zwarte handschoenen en de soldaten, aan het ministerie van financiën onderhavig, die een kippeveer en een gele cocarde op den hoed dragen. Ze doen dienst ter bewaking van sporen, grenzen (ook douanegrenzen, in Italië bijna bij iedere gemeente) e.d. ☞ Dan gaat de postbode rond. Deze is nu weer heelemaal niet mooi uitgedost en als hij zijn enorme uniformpet met dito klep niet op had, zou men kunnen denken, dat het een of andere boefje er met den postzak van door was! Maar hij moet ook uren lang over de steenige paadjes en steile trappen klimmen en kan het zich helaas niet permitteeren langer dan en passant een oogenblikje op de Piazza te blijven staan. En last not least komt de gemeentereiniging voorbij; ook deze functionaris is aan een enorme pet kenbaar. Hij draagt in de eene hand een mand, in de andere een rieten bezem. Tusschen iederen sinaasappelschil, dien hij in zijn mand deponeert, doet hij een trekje aan zijn sigaret en verdwijnt ten slotte langzaam tusschen de coulissen.

HELENE MULLER MASSIS

Foto C. J. Steenberg

DE PIANINO, ZOOALS DEZE ER IN 'T BEGIN UITZAG

De nieuwe muziek-instrumentenzaal in het Rijksmuseum

DE Directie van het Rijksmuseum te Amsterdam is wel zéér actief de laatste jaren! De eene zaal na de andere hebben de geregelde bezoekers — en welk kunstzinnig Amsterdammer behoort niet tot hen? — zien veranderen, welke veranderingen vrijwel steeds belangrijke verbeteringen bleken te zijn. Dit geldt wel heel sterk voor de onlangs geopende nieuwe zaal voor muziek-instrumenten. Vele bezoekers van het Rijksmuseum zullen zich nauwelijks kunnen herinneren, dat zij daar muziek-instrumenten gezien hebben. En geen wonder. Want het vroegere zaaltje, of eigenlijk hokje, met deze instrumenten leek meer op een bergplaats dan op een expositie; en bovendien was het er zoo donker, dat men bijna niets kon zien. Ik denk dan ook, dat het velen gegaan zal zijn evenals mij: zij namen den indruk mee, dat het Rijksmuseum slechts uiterst weinig op dit gebied bezat en dat dit weinige nog niet eens veel

te beteekenen had. Ieder, die deze herinnering van zijn laatste bezoek behouden heeft en zich voor muziek-instrumenten interesseert, zij daarom aanbevolen, zijn bezoek te herhalen. Hij zal dan uit de opstelling der instrumenten, in een andere zaal als voorheen, kunnen leeren, hoeveel de wijze van exposeeren tot een indruk bijdraagt en eveneens, dat het Rijksmuseum een veel aardiger collectie instrumenten bevat dan men vroeger vermoeden kon, al stond in de vorige ruimte wel ongeveer hetzelfde, dat men hier vindt. ☞ Als men, voor het museum staande, den rechter ingang binnengaat en, na het tourniquet gepasseerd te zijn, meteen rechtsaf de zaal binnenkomt, die nog van vroeger bekend is als de porseleinzaal, maar die intusschen veranderd is in een zaal met 14de- tot 16de-eeuwsche beelden, gobelins enz., en men loopt deze zaal geheel door, zoo komt men, linksaf gaande, in een gang met sier-meubelen, boekbanden, stofmonsters enz., die van de vroegere prentenafdeeling afgenomen is. Men loopt deze gang ook weer tot het einde en slaat dan nogmaals linksaf, waarop men eenige opeenvolgende vertrekken met meubelen uit verschillende tijdperken betreedt. In het tweede daarvan ziet men reeds een oud hamerklaviertje, in het derde een

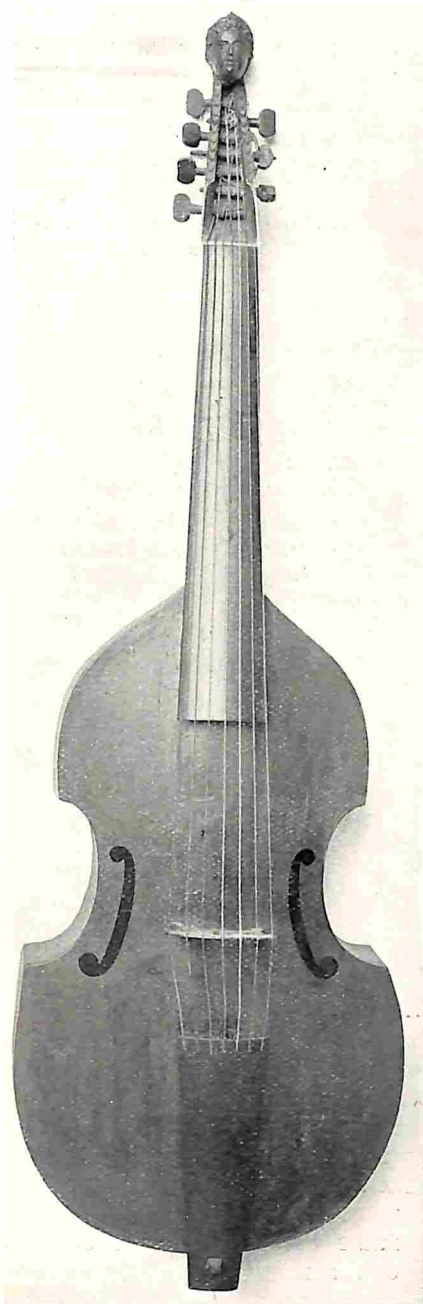

Foto C. J. Steenbergh
VIOLA DA GAMBA UIT DE 17^{DE}
EEUW

aanslagwijze brengt ook nog met zich, dat meerdere toetsen op dezelfde snaar kunnen spelen, daar deze immers, op dezelfde wijze als bij strijkinstrumenten, niet alleen den toon kan geven, waarop zij is afgestemd, zooals bijv. bij een piano het geval is, maar tengevolge van de indeeling door de tangent bovendien andere tonen. De tangenten spelen dus in dit opzicht de rol van de vingers der linkerhand bij strijkinstrumenten. M. a. w. de tangent van een volgende toets raakt en deelt een snaar op een andere plek dan die van een vorige en zoo ontstaat door dezelfde snaar een andere toon. Aldus doet één snaar dienst voor twee tot vijf toetsen, al naar het instrument meer of minder snaren in verhouding tot het toetsenaantal bezit. Dat de toetsen, die op een en dezelfde snaar spelen, niet tegelijkertijd gebruikt kunnen worden, ligt voor de hand. De mogelijkheden van een dergelijk instrument zijn dus beperkt. Daar de plekken, waar de snaar door de tangent wordt ingedeeld, in het Duitsch „Bünde“ heeten, noemt men dergelijke instrumenten „gebunden“, wat bovendien letterlijk opgaat, want het is in zijn samenklankmogelijkheden gebonden aan de genoemde, zeer belangrijke beperkingen. Geen

kleine harp en in het vierde een zoogenaamd giraffenklavier. Tegenover dit laatste is de doorgang naar de muziekinstrumentenzaal, waaruit men hierbij eenige afbeeldingen gereproduceerd vindt. ☒ Ten eerste een clavichord uit de eerste helft der 17de eeuw met beschrijving, zooals men dat in dien tijd zoo gaarne zag. Het wezen van het clavichord bestaat daarin, dat een snaar door een metalen tongetje, tangent genaamd, dat door een toets in beweging wordt gebracht, tegelijkertijd wordt ingedeeld op de voor den gewenschten toon vereischte plaats en meteen hierdoor tot klinken wordt gebracht. Hieruit volgt, dat bij het clavichord de toetsen noodzakelijk loodrecht op de snaarrichting staan, iets wat bij het clavicymbaal en het hamerklavier wel mogelijk, maar niet noodig is. Tevens is licht te begrijpen, dat bij deze aanslagwijze de beide door de indeeling ontstane snaardeelen gaan trillen, zoodat men een samenklank van twee tonen zou moeten hooren. Om dit te voorkomen zijn door het linkerdeel der snaren reepen vilt gevlochten, hetgeen op de afbeelding duidelijk zichtbaar is en waardoor slechts het rechter deel tot klinken gebracht kan worden. De genoemde

ander toetseninstrument als het clavichord deelt de snaar in bij het aanslaan en daarom zijn er geen andere „gebunden“ toetseninstrumenten. D.w.z. clavicymbaal en hamerklavier zijn zonder uitzondering „bundfrei“, zooals de term luidt, doordat hun aanslag-systeem geen snaarindeeling toelaat. Bundfreie clavichords bestaan ook, doch deze zijn van lateren datum dan het hier afgebeelde, namelijk ongeveer een eeuw later. Deze zijn zeldzamer, daar aan het eind van de eeuw van hun ontstaan het hamerklavier reeds de andere toetsen-snaarinstrumenten begon te verdringen, zoowel de clavichords als de verschillende soorten clavicymbalen. ☒ Van deze laatste ziet men hier twee exemplaren weergegeven (afb. 3 en 4) uit het midden der 17de eeuw. Uit deze dateering kan men reeds zien, dat clavichord en clavicymbaal gelijktijdig bestonden. Het eene is niet een verdere ontwikkeling van het andere, doch beide zijn uit verschillende principes geboren en hebben zich elk voor zich ontwikkeld in dezelfde eeuwen, namelijk van de 14de tot en met de 18de eeuw, waarna beide verdrongen werden door het tegenwoordig zoo verbreide hamerklavier. ☒ Het clavicymbaal berust op het tokkel-principe en staat dus in klank het dichtst bij de tokkelinstrumenten, zooals de vroeger zoo algemeen bespeelde luit, die men op oude schilderijen zoo dikwijls ziet afgebeeld. Het verschil is, dat het tokkelende voorwerp, plektron genaamd, hier met een toets verbonden is en dat voor elken toon een afzonderlijke snaar aanwezig moet zijn, omdat omstemmen tijdens het spelen, zooals bij de luit door de linkerhand gebeurt, hier onmogelijk is. Het plektron bestaat bij het clavicymbaal soms uit een reepje leer, doch gewoonlijk uit een penneschacht (Rabenkiel). Vandaar de naam „Kieflügel“ voor de grootere, vleugelvormige instrumenten van deze soort, waarbij de toetsen in 't verlengde van de snaren zitten, evenals bij onze vleugels. Bij deze grootere soorten ziet men dikwijls twee, soms zelfs drie rijen toetsen. Deze zijn dan door middel van pedalen verbindbaar aan verschillende stellen snaren, waardoor het mogelijk is, de klankkleur te verrijken door allerlei klankcombinaties. Want deze klankkleur is op zich zelf droger en heeft minder uitdrukkingmogelijkheden dan die van het clavichord. Dat toch het clavicymbaal meer in gebruik was, is het gevolg van de grootere klanksterkte. De klank van een clavichord zou in groote ruimten, bijv. van een paleis, totaal verloren gaan. ☒ De kleinere soorten clavicymbalen worden gewoonlijk spinet genoemd. Dit zijn die, welke hier afgebeeld zijn. Het verschil met de kieflügel is, dat ze slechts één rij toetsen hebben, als gevolg daarvan geen registerpedalen bezitten en dat de toetsen, evenals bij het clavichord, loodrecht op de snaarrichting staan. In onzen tijd tracht men het cavicymbaal te doen herleven, daar men van meening is, dat ons hamerklavier zoozeer in klankkleur verschilt van het clavicymbaal, dat het dit te onrechte verdrongen heeft. Men wil dus, dat beide instrumenten, elk op eigen gebied, zullen bestaan. ☒ Afb. 2 toont ons een viola da gamba, het instrument, dat vroeger de plaats innam, die thans de violoncel vervult. Zoo zijn bijv. de zoogenaamde cello-sonates van Bach eigenlijk voor gamba en clavicymbaal geschreven. Daar de klankkleur aanmerkelijk van de cello verschilt, wendt men ook hier pogingen tot herleving aan. ☒ Ten slotte vinden we in het Rijksmuseum

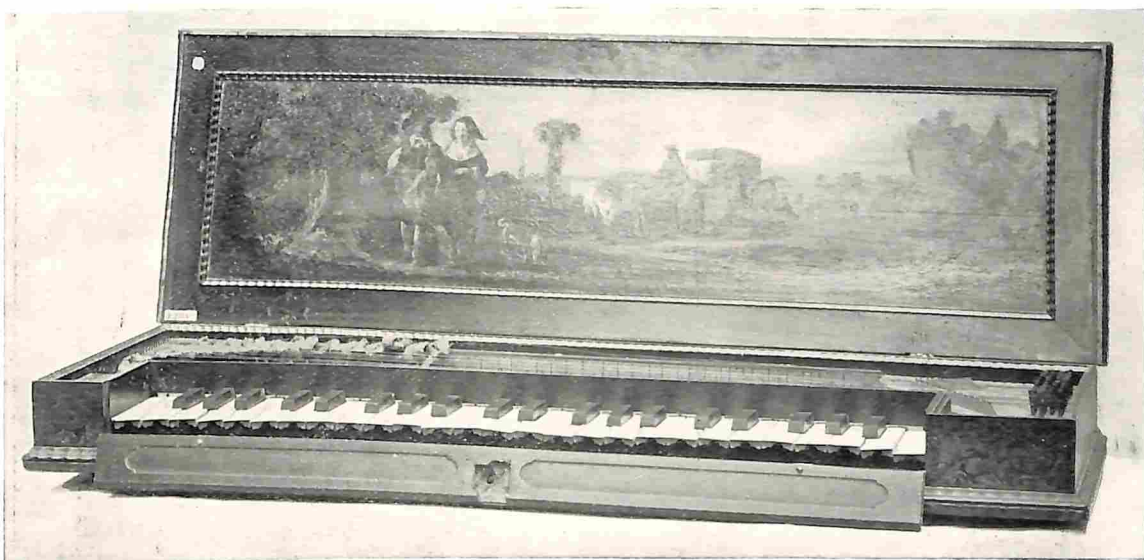

Foto C. J. Steenbergh
CLAVICHORD UIT DE EERSTE HELFT DER 17DE EEUW

de pianino, zooals deze er in 't begin uitzag. De eerste stap was, dat men het liggende deel van den vleugel rechtop zette om ruimte te sparen. Aldus ontstond het in 't begin reeds genoemde giraffenklavier. Men had dit proces reeds toegepast bij het clavicymbaal, waardoor het clavicytherium ontstond. Later keerde men om technische redenen het snaargedeelte om, waardoor de giraffenhals verviel en dit is het stadium, dat wij hier afgebeeld zien. Het verschil met onze piano's is uiterlijk niet groot. Innerlijk is het verschil in bouw-détails nogal belangrijk, maar het is hier niet de plaats, daarop dieper in te gaan.

MAARTEN DIJK

PADDENSTOELEN

(Slot)

DE enorme verspreiding over de geheele wereld van de zwammen, waartoe ook behooren de bacteriën, gistcellen, schimmels enz. heeft nu ten doel, al de organische stof, geproduceerd door de groene planten uit 't koolzuur van de lucht, voor zoover zij niet een voor dier en mensch nuttig effect gehad hebben, weer af te breken, op te ruimen en ten slotte weer koolzuur aan de lucht af te geven. Zij vormen dus een noodzakelijke schakel in den kringloop van de stof in de natuur, zonder welke geen leven mogelijk is. In hun haast om deze rol te vervullen, stellen de zwammen zich niet altijd te vreden met het afwachten van hun beurt, doch overvallen zij ook nog levende organismen, plant, dier en mensch, en veroorzaken zoo de bekende plantenziekte en de bacterie- en schimmelziekten bij dier en mensch. Zij leven dan parasitisch in tegenstelling met de op doode stof vegeterende zwammen, die saprophyten genoemd worden. De

enorme sporenproductie is met deze gewichtige rol wel in overeenstemming, maar men vraagt zich toch af, waartoe deze bij de z.g.n. hogere paddenstoelen speciaal zoo groot is. Wel vervullen deze mede het genoemde doel, maar toch slechts in bescheiden mate, vergeleken met de lagere zwammen

want men ziet ze nergens in zulke onnoemlijke hoeveelheden als men in overeenstemming daarmee, dan zou moeten verwachten. Nu is 't wel duidelijk geworden dat speciaal die hogere zwammen nog een andere zeer belangrijke rol in de natuur vervullen. Vele daarvan leven n.l. in symbiose met hogere planten en vooral boomen. Het wortelstelsel van deze is dan om en doorweven met de zwamdraden, en deze z.g.n. microhizen zijn een noodzakelijke levensbehoefte voor die planten. ☞ Misschien dat hier de oplossing is te zoeken. Het onderzoek dezer mycrohizen dateert van de laatste jaren en is nog in vollen gang. Misschien ook spelen zwammen een rol in het stikstof assimilatieproces der hogere planten. Hoe dat zij, vooralsnog is ons de enorme sporenproductie van de hogere paddenstoelen niet geheel verklaarbaar. Zij kunnen zich ook reeksen van jaren, alleen door hun mycelium voortplanten, zooals dat vaste planten door hun onderaardsche organen doen. ☞ Ik wil nog enkele woorden wijden aan den paddenstoel als voedsel en als vergift. In ons land heeft het volk den paddenstoel als voedsel nooit gekend en gewaardeerd. Ongetwijfeld hangt dit

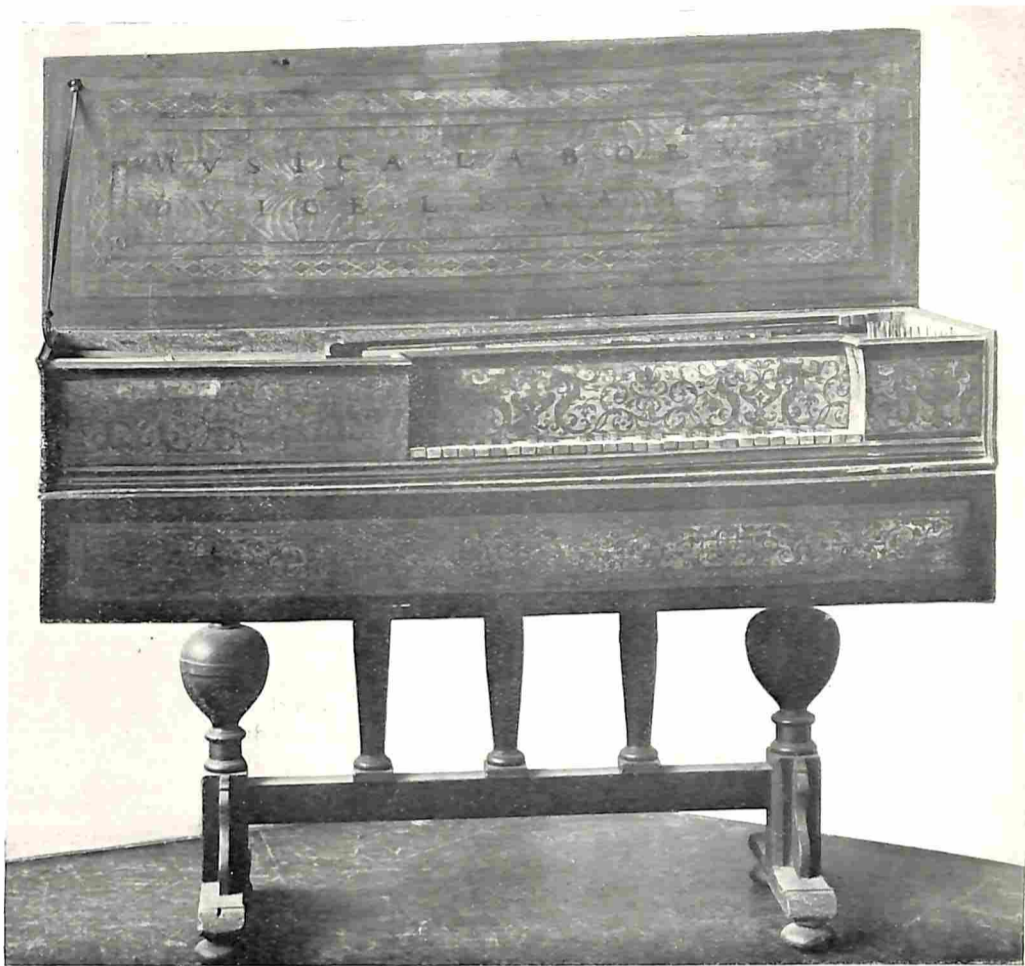

Foto C. J. Steenbergh

SPINET OF CLAVICYMBAAL UIT 1640

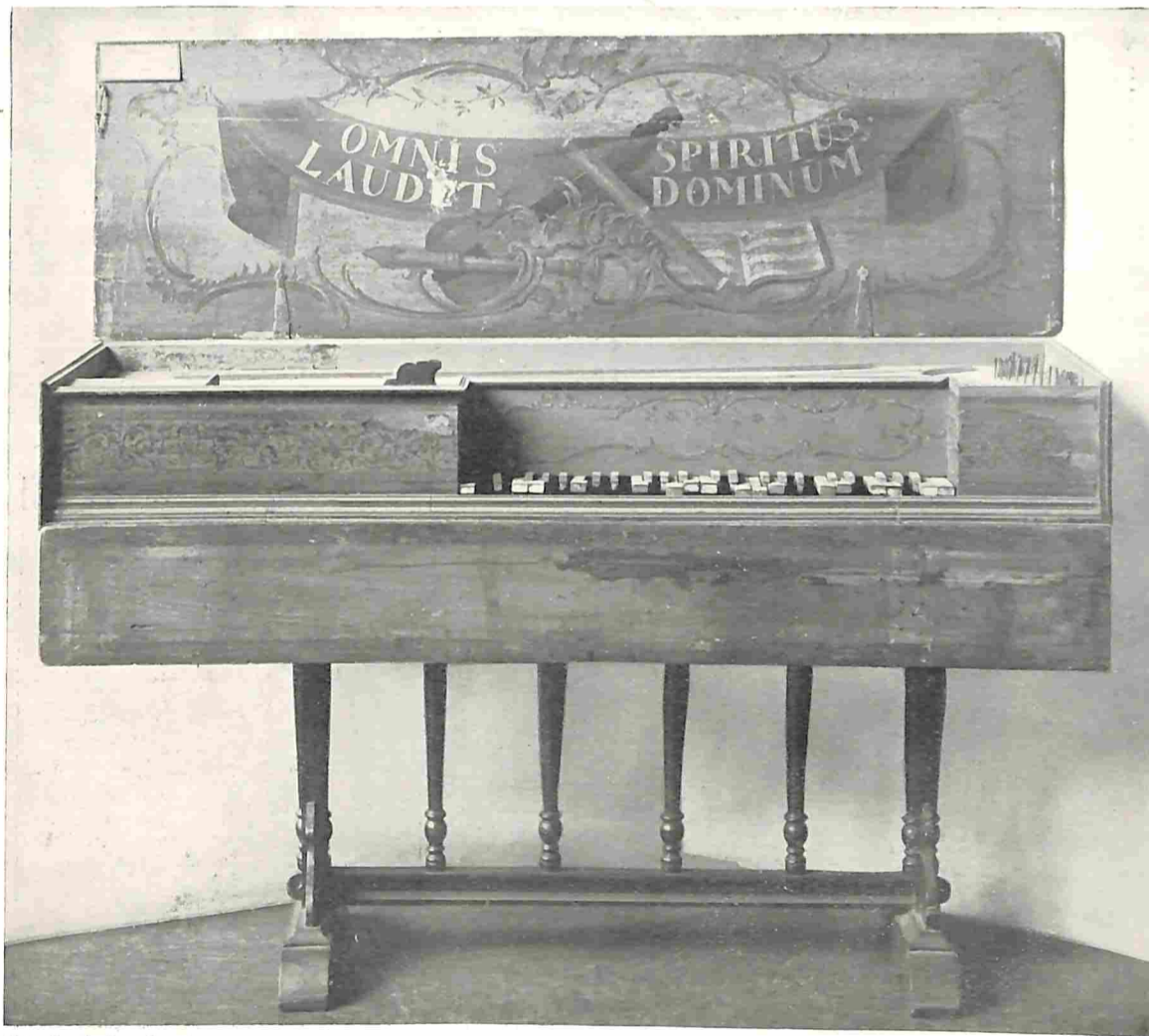

Foto C. J. Steenbergh

SPINET UIT 1643. BESCHILDERING MIDDEN 18DE EEUW

Foto L. Dersman Czn.

BOLETUS PARASITICUS BULL

daar om zijn voedsel in deze planten te gaan zoeken. Een vermindering van het aantal inwoners in Duitschland van 10 tot 4 millioen, na de dertigjarige oorlogen zal een terugslag op het oeconomische leven hebben gehad, die we hier niet kenden. Het volk eet dan ook in landen van oeconomische depressie dit gemakkelijk te bereiken voedsel met graagte en heeft dit als levendig besef ook in later eeuwen bewaard. Daarnaast is echter de paddenstoel als genotmiddel altijd, en overal gewaardeerd. Wij vinden dit gebruik reeds in het oude Rome en truffels, morieljes, cepes en mousserons, vormen met de champignon nog heden een onmisbaar element voor de fijne keuken. Het is niet te ontkennen dat, wel niet onder het volk, doch in de meer gegoede klassen de latere jaren het eten van paddenstoelen, als een lekker voedsel, een vrij wat grooter proportie is gaan aannemen. Men moet zich nu omtrent de voedingswaarde van de paddenstoelen geen overdreven denkbeeld vormen. De verhalen die men aantreft van „het vleesch van het bosch” „natuurlijk eiwit” enz. zijn ten zeerste overdreven. De voedingswaarde van verse paddenstoelen komt ongeveer overeen met die van goede bladgroenten. ☒ Paddenstoelen bestaan allereerst voor ongeveer 90 % uit water bovendien is 't eiwit dat zij bevatten niet geheel verteerbaar en is een zwam over het geheel, een zwaar in de maag liggend voedsel, waarvoor personen met zwakke ingewanden voorzichtig zijn moeten. ☒ Terwijl versch vleesch ± 65 % water bevat, 20 % eiwit en 14 % vet en 100 gram daarvan 223 caloriën leveren, zijn deze cijfers voor aardappelen 75, 1,5, 0,1 en 88 caloriën, voor spinazie 89, 2,7, 0,3 en 28 caloriën, en voor paddenstoelen ± 90, 2—3,5, 0,1 en 24—29 caloriën. ☒ De voedingswaarde van paddenstoelen komt dus ongeveer overeen met die van spinazie. ☒ Wie paddenstoelen wil eten dient zich terdege rekenschap te geven van wat hij doet, want er komen onder deze verschillende giftige soorten voor. Ik wil daarom alleen hier dit zeggen: er bestaat geen enkel kenmerk, waardoor men giftige en eetbare paddenstoelen van elkander onderscheiden kan, noch reuk, noch kleur, noch verkleuren of onveranderd blij-

samen met het feit dat wij hier nimmer die slechte oeconomische toestanden hebben gekend, die b.v. Duitschland heeft beleefd. Men had geen behoefte, zoals

ven bij doorbreken, kunnen daarvoor dienen. Noch het onveranderd blijven van een mede gekookte ui of zilveren lepel, noch het afkoken en weggieten van het kookwater kunnen ons voor vergiftiging vrijwaren. ☒ Dat kan alleen de kennis der giftige soorten zelf; wie paddenstoelen eet moet niet alleen de soort die hij wenscht te plukken kennen, maar ook de zeer giftige soorten aan hun botanische kenmerken kunnen onderscheiden, want vooral in jongen toestand kunnen giftige en eetbare soms verrassend veel gelijkenis vertoonen. De allergiftigste paddenstoelen hebben aan hun voet een vliezige zak of een knol die de resten draagt van dezen vliezigen zak; bovendien dragen zij aan hun steel een vliezige ring en hebben witte plaatjes. Wie daar dus goed op let en daarom ook bij het plukken niet de steel afbreekt, maar uitdraait, zal althans de meest giftige soorten: groene knolamaniet, gele knolamaniet, pantheramaniet, en vliegenzwam uitsluiten. Maar het is voor den leek vaak zeer moeilijk geen vergissingen te maken. De vergiftiging met deze zwammen leidt veelal tot zeer ernstige verschijnselen, bij de groenen knolamaniet vaak tot den dood. En daarom is deze laatste zoo gevaarlijk, omdat de vergiftigingsverschijnselen zich pas geruimen tijd na het gebruik openbaren, soms wel 18—24 uur daarna en de vergiftigingsprocessen dan reeds, zonder veel uiterlijke kenmerken, zoo ver gevorderd zijn, dat ook medische hulp vaak niet meer baat. Niet genoeg herhaald kan het daarom worden: leert de giftige zwammen herkennen, eet niet wat ge niet zeker kent en sluit u aan

bij de vereeniging, die u hierbij van voorlichting kan dienen. Alleen dan kan men zeker zijn dat de paddenstoel, die als natuurobject ons zooveel vreugde geeft, ons geen nadeel berokkent.

Dr. J. S. MEULENHOFF

Een slimme jager

3) DOOR H. E. KUYLMAN

NOG lang giert de horde over het lage hout, waarin de vos met hun prooi is verdwenen en wraakzuchtig schalt hun „krrr, krrr” over de vlakte. ☒ „Wat schreeuwen die bonte duivels toch” zegt Maarten, de wildschut-

gen zijn zootje, dat met een eenloopsch jachtgeweer gewapend zijn vader op dezen winterdag mocht vergezellen. Later wordt hij ook boschwachter, evenals zijn vader en daarom mag hij nu en dan mede naar buiten. ☒ „Kijk, vader”, zegt Harmen „daar zijn ze, zij zien vast wat in het hout, want daar strijken ze telkens overheen”. „Laten we

TYPEN VAN BUISJESZWAMMEN. EENIGE EETBARE BOLETEN

Foto Marie Bijl

VLIEGENZWAM (AMANITA MUSCARIA)

eens even gaan kijken", zegt Maarten, „jij gaat deze zijde van den singel, dan zal ik dien kant nemen". ☼ Nog steeds gillen en krijten de kraaien en de vos heeft zich met zijn buit onder een wijd vertakten stronk verborgen. Hij kan niet nalaten om eens van het warme bloed te proeven, want reeds zoo lang heeft hij honger geleden. Dan hoort hij plotseling in den klank van de kraaienschrei het gevaar. De mensch nadert. Zij vertellen 't hem heel duidelijk. En ja, reeds hoort hij de schuifeling van voeten over de sneeuw en nu zien zijn scherpe oogen zijn grootsten vijand. ☼ Hoe te ontkomen, dit is zijn eerste gedachte. Maar den haas achterlaten kan hij ook niet doen, want de honger brandt en krampt hem. Voorzichtig sluipt hij met den haas in den bek door het hout, maar tegen de blanke sneeuw steekt zijn donkere pels zoo scherp af, dat het niet lang duurt of Harmen ziet hem. Reeds legt deze het geweer tegen den schouder als Roofgaw achter een stob verdwijnt en hem een kans ontnemt. Maar boven den vos zweeft ook een vijand, deze is nog gevaarlijker want deze bespiedt al zijn gangen en wijst door zijn gekrijsch den mensch de plaats, waar hij zich bevindt. ☼ Voorzichtig beproeft de vos te sluipen in de tegenovergestelde richting van Maartens zoontje, doch ook daar is onraad, want plotseling ziet hij een blinkend gestraal, 't is de geweerloop van Maarten, waarop de zonnestralen spelen. Maar het lot is hem gunstig, want voor hem bevindt zich een diep uitgegraven hol van een wild konijn. 't Is breed genoeg hem door te laten, doch dan moet hij zijn maaltijd prijsgeven. Maar dan twinkelt een ondeugende glans in zijn oog en zich achterwaarts in het hol begevende, sleept hij den haas zoover mogelijk mede naar binnen en begint dan zijn maal. Woest wroeten zijn tanden in het vleesch en een heerlijke voldoening bevangt hem als zijn maag zich langzamerhand vult. ☼ Daar klinken plotselinge voetstappen, zijn vijand nadert. Dadelijk trekt Reintje zich nu terug en bevindt zich weldra in een labyrinth van gangen; de hard bevroren grond beschermt hem voorloopig en als Harmen naar huis rent om een spa en bijl te halen, voelt de vos zich zelfs zoo op zijn gemak, dat hij rustig een slaapje gaat doen in een wijde kom, waarop verscheidene pijpen uitkomen. Harde slagen doen hem ontwaken en nu het gevaar steeds nadert, begrijpt hij dat het tijd wordt om weg te komen. Hij wringt zich in een der gangen, die 't verst van het geluid boven hem is gelegen en terwijl Maarten en Harmen werken en denken dat zij door het dichtstoppen van alle zichtbare gangen den vos een ontsnapping hebben onmogelijk gemaakt, brengt het gunstige lot hem op een plaats, waar zijn vervolgers hem niet kunnen zien. Achter een stronk, bedekt met een dikke laag sneeuw, steekt de vos zijn kop door het sneeuwdek, en glijdt dan voorzichtig weg, rent in gebukte houding langs den hout-singel en sluipt langs het huis van Maarten tusschen hooiberg en schuur naar het beschermende bosch. ☼ Een vette eend schrikt uit haar overpeinzigen, wil nog vluchten, doch één sprong brengt haar den dood. ☼ Het hoendervolkje vliegt naar alle kanten en geeft kakelend en schreeuwend aan hun angst uiting. ☼ Als Maartens vrouw uit het deelraampje kijkt, dan ziet ze nog juist den rooden roover met de vetste eend van het erf het bosch invluchten en als haar man en zoon na lang, nutteloos werken huiswaarts komen, dan toont ze hun de plaats, waar een massa veeren getuigen van een der brutaalste staaltjes van roofgaw, den stamvader van een taai en onuitroeibaar geslacht.

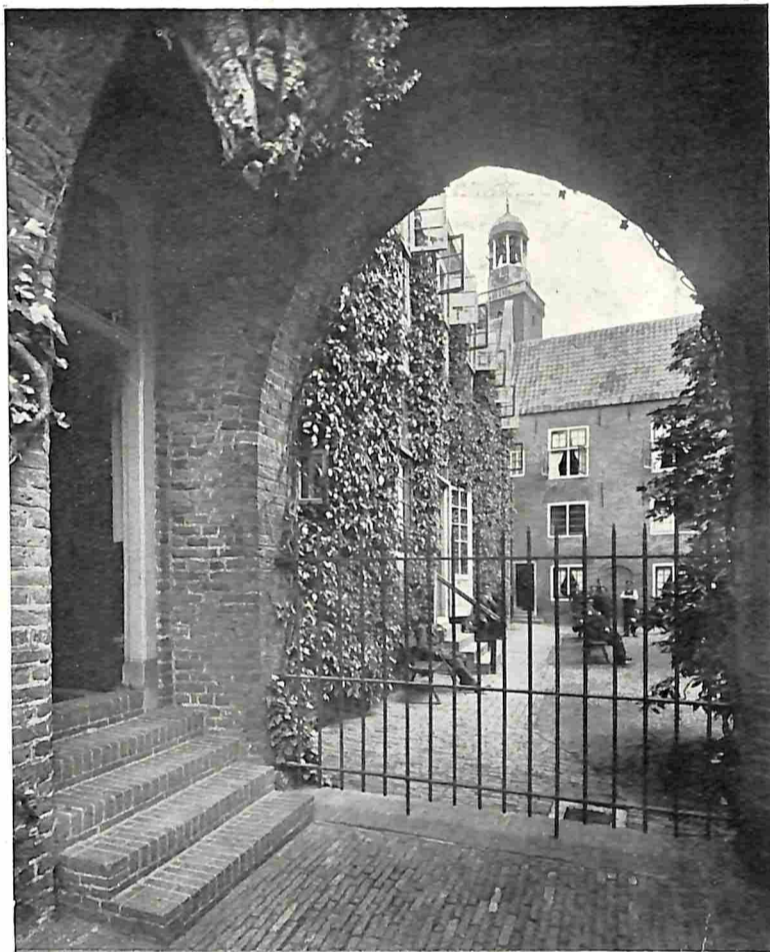

Foto C. J. Steenberg

DE MARIAKERK TE UTRECHT

ADAM IN 1929

1) UIT HET DAGBOEK VAN BURT MCCONNELL

DE Amerikaan Burt McConnell, journalist, avonturier, deelnemer aan de Pool-expeditie van Stefanson en, gedurende den oorlog, een bekend vliegenier aan het Fransche front, wil twee maanden het vóór-historische leven in een der meest verlaten streken van Oost-Canada. Hij moet zich eigenhandig alle gereedschap verschaffen, alle kleeding, 'n onderdak voor het barre weer en wapenen, om zich voedsel te veroveren. ☼ Het experiment heeft plaats onder garantie en contróle van eenige wetenschappelijke instituten: Russel Sage Foundation, Chicago Field Museums, American Museum of Natural History; een groep personen van aanzien, waaronder Pater J. Henry Tremblay, van de parochiekerk van Sint Thomas in Normandin, Canada, staat borg voor de ernstige bedoelingen van McConnell. De Canadeesche regeering maakte het experi-

ment mogelijk door opheffing te verlenen van alle bepalingen, welke een belemmering konden vormen. Een uitvoerend comité heeft den modernen Adam tot op veertig mijlen van de uitgekozen plaats begeleid; daarna werd McConnell nog slechts vergezeld door inspecteur McKibben, in wiens handen hij z'n eigendommen achterliet. De dichtst bijzijnde bewoonde plaats is een nederzetting aan het James-meer, meer dan 70 K.M. verwijderd. Een foto-apparaat en een schrijfmachine heeft McConnell mogen behouden. Om de 8 of 10 dagen verlaat McKibben het plaatsje Normandin en hij begeeft zich dan in gecompliceerde reisroute per auto, per paard en, voor de laatste 70 K.M. per boot, langs den Washimeskavloed, naar een rots, waar McConnell zijn dagboek, als holbewoner geschreven, deponeert. Het eerste deel van het dagboek volgt hier. ☼ Bear Trap. Quebec. October 1929. — Inspecteur McKibben, die sedert 17 jaren in de bosschen van Oost-Canada leeft, verliet mij op 26 September en ik bleef alleen in een der meest ver-

laten en een der wildste oorden. En bij het afscheid-nemen kon hij niet nalaten op te merken: „Ik ben een arme slokker, maar ik zou me niet aan een dergelijke onderneming wagen, al kon ik er tien millioen dollar mee verdienen". Het schein, of hij het een te groote verantwoordelijkheid vond, mij zoo alleen te laten en ik had moeite hem gerust te stellen. Eindelijk wilde hij dan heengaan, maar op één voorwaarde. In elk geval wilde hij, dat ik een hakbijltje van hem aannam, waarbij hij er mij op wees, dat in deze streek geen steenen worden gevonden, waaruit ik mezelf een dergelijk instrument, dat bij een holbewoner past, kon vervaardigen. ☼ Ik begon mijn vóór-historisch leven — aldus vervolgt Burt McConnell zijn dagboek — met een poging om vuur te maken, waarbij ik een stuk hout tusschen de insnijding van een ander stuk hout wreef. Maar na een uur van wanhopig pogen, moest ik het opgeven. Rook kreeg ik zooveel ik wilde, maar geen vuur. Men zal zich afvragen, waarom ik dat dan niet eerst geleerd had. Als ik dat echter gedaan had en ik had me ook laten uitleggen, hoe men een boog en bijbehorende pijlen maakt en hoe men sandalen uit boomschors vervaardigt, enz. enz. dan hadden mijn avonturen elke oorspronkelijkheid gemist en zij hadden weinig waarde meer.

(Wordt vervolgd)